1.4. СУДОВА ПРАКТИКА

ЗАЯВА З ПОКАЗАННЯМИ СВІДКА, ПІДПИС ЯКОГО ЗАСВІДЧУЄТЬСЯ НОТАРІАЛЬНО В ГПК. НАДАННЯ ПОКАЗАНЬ СВІДКІВ ШЛЯХОМ ПОСВІДЧЕННЯ НОТАРІУСОМ НЕ СПРИЯЄ ВСЕБІЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ПРАВА УЧАСНИКІВ СПРАВИ СТАВИТИ ПИТАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, - ПОЗИЦІЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ[1]

Верховний Суд (Касаційний цивільний суд)

Реферат. Чи може суд у цивільній справі спиратися на показання свідків, викладені в заяві й посвідчені нотаріусом? Матеріал відповідає на це запитання на підставі постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 20.05.2020 у справі № 200/17947/16-ц. У цій справі висновки суду ґрунтувалися на показаннях, наданих у нотаріальній конторі, хоча ЦПК України такого порядку не передбачає: ст. 90–93 встановлюють спеціальний порядок допиту свідків із викликом у судове засідання, де всі учасники справи можуть ставити їм запитання. Свідок зобов'язаний з'явитися за викликом і дати правдиві показання; за відсутності заперечень учасників або з поважних причин (хвороба, похилий вік, інвалідність) він може брати участь у засіданні в режимі відеоконференції. Верховний Суд дійшов висновку, що нотаріальне посвідчення показань не забезпечує всебічно права учасників справи, закріпленого п. 2 ч. 1 ст. 43 ЦПК, ставити питання свідкам. Для порівняння розглянуто ГПК України, ст. 88 якого прямо передбачає письмову заяву свідка з нотаріально посвідченим підписом. Перелічено її обов'язкові реквізити, зокрема відомості про особу свідка, обставини, які йому відомі, джерело обізнаності, підтвердження обізнаності про кримінальну відповідальність за неправдиві показання та готовність з'явитися до суду. Наголошено, що за ст. 78 Закону України «Про нотаріат» нотаріус засвідчує лише справжність підпису, а не факти, викладені в документі. Наведено два критерії, за яких показання свідка не є доказом: свідок не може назвати джерела своєї обізнаності або показання ґрунтуються на повідомленнях інших осіб. Подано й тексти статей ЦПК (ст. 69–71) та ГПК (ст. 66–68) про свідка, осіб, які не можуть бути допитані як свідки, і право відмовитися від давання показань. Матеріал корисний адвокатам і суддям для вибору допустимого способу подання показань, а судовим експертам-психологам допомагає зрозуміти процесуальні умови, у яких формуються показання свідків.

Ключові слова: показання свідка, заява свідка, нотаріальне посвідчення підпису, допит свідка, цивільний процес, господарський процес, допустимість доказів, право ставити питання свідкам, відеоконференція, Касаційний цивільний суд.

A Witness Statement with a Notarised Signature Under the Commercial Procedure Code: Witness Testimony Certified by a Notary Does Not Fully Secure the Parties' Right to Question Witnesses in Civil Proceedings, According to the Supreme Court

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud).

Abstract. Parties sometimes try to save time by obtaining witness statements before a notary rather than calling witnesses to court. This digest examines whether such statements are acceptable in

Ukrainian civil proceedings, drawing on the ruling of the Supreme Court (Cassation Civil Court) of 20 May 2020 in case No. 200/17947/16-ц. The lower courts had based their findings on testimony given at a notary's office, a procedure that the Civil Procedure Code of Ukraine does not provide for. The Court pointed out that Articles 90-93 of the Code establish a special procedure for examining witnesses, who are summoned to a hearing where every party may question them; a witness may take part by videoconference if no party objects or if illness, old age, disability or other valid reasons prevent attendance. Notarised testimony, the Court held, does not fully secure the parties' right under Article 43 to put questions to witnesses. The digest contrasts this with the Commercial Procedure Code, whose Article 88 expressly allows written witness statements with a notarised signature, and lists their mandatory contents, including the source of the witness's knowledge, acknowledgement of criminal liability for false testimony and readiness to appear in court. Under the Law of Ukraine "On Notaries", a notary certifies only the authenticity of a signature, not the facts stated in the document. Two grounds on which testimony is not evidence are given (the witness cannot name the source of knowledge, or the testimony relies on what others said), along with the provisions of both codes on who may be a witness, who may not be examined and the right to refuse to testify. The material helps advocates and judges choose an admissible form of witness evidence.

Keywords: witness testimony, written witness statement, notarised signature, examination of witnesses, civil procedure, commercial procedure, admissibility of evidence, right to question witnesses, videoconference, Supreme Court of Ukraine.

Першоджерело: *Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 20.05.2020 у справі № 200/17947/16-ц. Реферат оприлюднено в журналі 20.09.2021.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud). Zaiava z pokazanniamy svidka, pidpys yakoho zasvidchuietsia notarialno v HPK. Nadannia pokazan svidkiv shliakhom posvidchennia notariusom ne spryiaie vsebichnomu zabezpechenniu prava uchasnykiv spravy stavyty pytannia v tsyvilnomu protsesi, - pozytsiia Verkhovnoho Sudu [A Witness Statement with a Notarised Signature Under the Commercial Procedure Code: Witness Testimony Certified by a Notary Does Not Fully Secure the Parties' Right to Question Witnesses in Civil Proceedings, According to the Supreme Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2021. Vol. 6, No. 5 (35). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5752-zayava-z-pokazannyami-svidka-pidpis-yakogo-zasvidchuetsya-notarialno-v-gpk-nadannya-pokazan-svidkiv-shlyakhom-posvidchennya-notariusom-ne-spriyae-vsebichnomu-zabezpechennyu-prava-uchasnikiv-spravi-staviti-pitannya-v-tsivilnomu-protsesi-pozitsiya-verkhovnogo-sudu (onovlena versiia vid 20.09.2021). [in Ukrainian].